

16 ימות פא. ע"ש מגלה י: ע"ש. 17 ויחלף וימנהל (18) וימנהל ד' ע"ש. 19 וימנהל ד' ע"ש. 20 וימנהל ד' ע"ש. 21 וימנהל ד' ע"ש. 22 וימנהל ד' ע"ש. 23 וימנהל ד' ע"ש. 24 וימנהל ד' ע"ש. 25 וימנהל ד' ע"ש. 26 וימנהל ד' ע"ש. 27 וימנהל ד' ע"ש. 28 וימנהל ד' ע"ש. 29 וימנהל ד' ע"ש. 30 וימנהל ד' ע"ש.

תורה אור השלם

1 וקחש אמה בנף הכרוב האחת וקחש אמות בנף הכרוב השנית עשר אמות מקצת כנפיו ועד קצות מלכסו כ' כ' כ' 2 כנפי הכרובים האלה פרישים אמות עשרים דרם עמודים על רגליהם ופניהם לבית: דברי הימים ב ג יג 3 ודרי הכרובים פרישים כנפיהם על המעלה סביבה כנפיהם על הארבעת ופניהם איש אל אחיו אל הכפרת ודרי פני הכרובים: שמואל ב כ 4 וקחש בבית קודש הקודשים כרובים שנים מעשה צעצעים ויצפו אחת הקב: דברי הימים ב ג י

הגהות הב"ח

(א) ב"ח משלחין ידויהוה כח: (ב) רש"י ד"ה ק"ח הכרוב וכו' אלא ממשלח ילפנין שוחט:

מופס רש"י

מקום ארון וכרובים אנו מן המדה. אינו מופס למעט ממלת החלל של עית כלום ויחזק (א) אינו אמת למעט ממלת קרקע לכל גדריו כלום ויש לו רוח עשר אמות לכל רוח. כנפיהם על המעלה סביבה והיה כל החלל של אלה א"כ על שנתח ומלכסו א' (ו) ולפי הדברי עשרים אמות ארון ועשרים אמות רוח. מנל שאלן מקום הארון ממש על רוח א"כ ויבין ממלת שם. בית אהבם ב"ח רוח. שמיטה של מוחית אכנסו ירו והחזיקו ממלטה היא רחבה והולכת ומתקלקלת החמה למעלה מן שמיטתם הכנה וכו' ע"ש.

רבינו גרשום

וקומת הכרוב היו" אמות: לפי הדברי מבפניו של אמה טרקטין. וזהו לפני לפני והחילי חוצה לו מן הדברי: מה למעלה מן הובה מן הכרובים ולמעלה לא משמש כלום כי אם שכניה כרובים וברחתי אתה מעל הכפרת מבין שני הכרובים וגו' ונעזתי לך שם: אף למטה. מראש הכרובים ועד קצותיה של דברי אין משמש כלום ואין חופשין כלום בבית: דאמר ר' לוי וכו'. דארון בנס היה עומד והכי נמי כרובים בנס היה קיימי: יש לו אמה לכל רוח. הארון נפ"י הרכב הוא קאי אלא לא מחזיק הדברי קאי אלא אמה אלא ש"מ בנס היה קאי: עשר אמות מקצות כנפיו ועד קצות כנפיו. היה לברוב אחר ומשמע ליה עשוי שדרי הכרובים כנף של זה בעד כנף של זה וכן כנפיהם לחודיהו מלאין את הדברי מכותל הדברי ועד כותל אחר דהיינו כ' אמה והדברי

המוכר פירות פרק ששי בבא בתרא

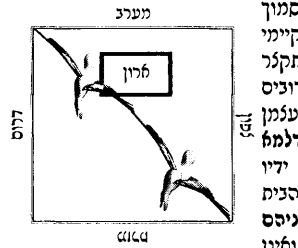
צ"ט.

ומשני הא קא משמע לן למטה כלמעלה. דהיי עשר אמות שהכרובים והארון עומדים בהן כמו העשרים שלמעלה מה העשרים כולן חלל ואין בהן דבר כך גם העשר וגוף הכרובים ננס היו עומדין כלקמן ומקום הארון אינו מן המדה אלא ננס היה עומד וכפי הכרובים שהן באויר לא חייבי דהא למטה לידה ולמעלה לידה יכולין למדוד עשרים ריקנות מכותל כפוי לכותל דרומי והכי משמע קרא ועשרים אמה קומתו כלומר כל השלשים אמות קומה אינן חשונים אלא כעשרים דמשפת כרובים ולמעלה שהם פנויין מכלום העשר כמו הכ': ארון שעשה משה. כנפיהן

צ"ט. הא קא משמע לן למטה כלמעלה מה למעלה אין משמש כלום אף למטה אין משמש כלום מסייע ליה לר' לוי דאמר ר' לוי ואיתומא רבי יוחנן דבר זה מסורת בידינו מאבותינו מקום ארון וכרובים אינו מן המדה תניא נמי הכי ארון שעשה משה יש לו ריוח עשר אמות לכל רוח ורוח אמר רבנאי אמר שמואל כרובים בנס הן עומדין שנאמר יחמש אמות בנף הכרוב האחת וחמש אמות בנף הכרוב השנית עשר אמות מקצות כנפיו ועד קצות כנפיו גופייהו היכא הו קיימי אלא שמוע מינה בנס הן עומדין מתקיף לה אביי ודלמא בולטין הו קיימי אלא שמוע מינה בנס הן עומדין מתקיף לה רב אחא בר יעקב ודלמא באלכסונא הו קיימי מתקיף לה רב פא ודלמא מיכף הו כיפי דייהו מתקיף לה רבי אשי ודלמא שלחופי הו משלפני (ב) כיצד הן עומדין רבי יוחנן ור' אלעזר חד אמר פניהם איש אל אחיו וחד אמר פניהם לבית ולמ"ד פניהם איש אל אחיו הא כתיב יופניהם לבית לא קשיא כאן בזמן שישאר עושין רצונו של מקום כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום ולמ"ד אונקלוס הגר אמר כרובים ימעשה צעצועים הן ומצודדים פניהם כתלמיד הנפטר מרבו: מתני' מי שיש לו בור לפניו מביתו של חברו וכנס בשעה שדרך בני אדם נכנסין ויוצא בשעה שדרך בני אדם יוצאין ואינו מכניס בהמתו ומשקה מכורו אלא ממלא ומשקה מבחוץ וזה עושה לו פותחת וזה עושה לו פותחת: גמ' פותחת להיכא אמר ר' יוחנן ישניהם לבור בשלמא בעל הבור בעי לאשתמורי מיא דבורה אלא בעל הבית למה ליה א"ר אלעזר

מושם. הא קא משמע לן למטה כלמעלה מה למעלה אין משמש כלום אף למטה אין משמש כלום מסייע ליה לר' לוי דאמר ר' לוי ואיתומא רבי יוחנן דבר זה מסורת בידינו מאבותינו מקום ארון וכרובים אינו מן המדה תניא נמי הכי ארון שעשה משה יש לו ריוח עשר אמות לכל רוח ורוח אמר רבנאי אמר שמואל כרובים בנס הן עומדין שנאמר יחמש אמות בנף הכרוב האחת וחמש אמות בנף הכרוב השנית עשר אמות מקצות כנפיו ועד קצות כנפיו גופייהו היכא הו קיימי אלא שמוע מינה בנס הן עומדין מתקיף לה אביי ודלמא בולטין הו קיימי אלא שמוע מינה בנס הן עומדין מתקיף לה רב אחא בר יעקב ודלמא באלכסונא הו קיימי מתקיף לה רב פא ודלמא מיכף הו כיפי דייהו מתקיף לה רבי אשי ודלמא שלחופי הו משלפני (ב) כיצד הן עומדין רבי יוחנן ור' אלעזר חד אמר פניהם איש אל אחיו וחד אמר פניהם לבית ולמ"ד פניהם איש אל אחיו הא כתיב יופניהם לבית לא קשיא כאן בזמן שישאר עושין רצונו של מקום כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום ולמ"ד אונקלוס הגר אמר כרובים ימעשה צעצועים הן ומצודדים פניהם כתלמיד הנפטר מרבו: מתני' מי שיש לו בור לפניו מביתו של חברו וכנס בשעה שדרך בני אדם נכנסין ויוצא בשעה שדרך בני אדם יוצאין ואינו מכניס בהמתו ומשקה מכורו אלא ממלא ומשקה מבחוץ וזה עושה לו פותחת וזה עושה לו פותחת: גמ' פותחת להיכא אמר ר' יוחנן ישניהם לבור בשלמא בעל הבור בעי לאשתמורי מיא דבורה אלא בעל הבית למה ליה א"ר אלעזר

מושם. הא קא משמע לן למטה כלמעלה מה למעלה אין משמש כלום אף למטה אין משמש כלום מסייע ליה לר' לוי דאמר ר' לוי ואיתומא רבי יוחנן דבר זה מסורת בידינו מאבותינו מקום ארון וכרובים אינו מן המדה תניא נמי הכי ארון שעשה משה יש לו ריוח עשר אמות לכל רוח ורוח אמר רבנאי אמר שמואל כרובים בנס הן עומדין שנאמר יחמש אמות בנף הכרוב האחת וחמש אמות בנף הכרוב השנית עשר אמות מקצות כנפיו ועד קצות כנפיו גופייהו היכא הו קיימי אלא שמוע מינה בנס הן עומדין מתקיף לה אביי ודלמא בולטין הו קיימי אלא שמוע מינה בנס הן עומדין מתקיף לה רב אחא בר יעקב ודלמא באלכסונא הו קיימי מתקיף לה רב פא ודלמא מיכף הו כיפי דייהו מתקיף לה רבי אשי ודלמא שלחופי הו משלפני (ב) כיצד הן עומדין רבי יוחנן ור' אלעזר חד אמר פניהם איש אל אחיו וחד אמר פניהם לבית ולמ"ד פניהם איש אל אחיו הא כתיב יופניהם לבית לא קשיא כאן בזמן שישאר עושין רצונו של מקום כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום ולמ"ד אונקלוס הגר אמר כרובים ימעשה צעצועים הן ומצודדים פניהם כתלמיד הנפטר מרבו: מתני' מי שיש לו בור לפניו מביתו של חברו וכנס בשעה שדרך בני אדם נכנסין ויוצא בשעה שדרך בני אדם יוצאין ואינו מכניס בהמתו ומשקה מכורו אלא ממלא ומשקה מבחוץ וזה עושה לו פותחת וזה עושה לו פותחת: גמ' פותחת להיכא אמר ר' יוחנן ישניהם לבור בשלמא בעל הבור בעי לאשתמורי מיא דבורה אלא בעל הבית למה ליה א"ר אלעזר

מושם. הא קא משמע לן למטה כלמעלה מה למעלה אין משמש כלום אף למטה אין משמש כלום מסייע ליה לר' לוי דאמר ר' לוי ואיתומא רבי יוחנן דבר זה מסורת בידינו מאבותינו מקום ארון וכרובים אינו מן המדה תניא נמי הכי ארון שעשה משה יש לו ריוח עשר אמות לכל רוח ורוח אמר רבנאי אמר שמואל כרובים בנס הן עומדין שנאמר יחמש אמות בנף הכרוב האחת וחמש אמות בנף הכרוב השנית עשר אמות מקצות כנפיו ועד קצות כנפיו גופייהו היכא הו קיימי אלא שמוע מינה בנס הן עומדין מתקיף לה אביי ודלמא בולטין הו קיימי אלא שמוע מינה בנס הן עומדין מתקיף לה רב אחא בר יעקב ודלמא באלכסונא הו קיימי מתקיף לה רב פא ודלמא מיכף הו כיפי דייהו מתקיף לה רבי אשי ודלמא שלחופי הו משלפני (ב) כיצד הן עומדין רבי יוחנן ור' אלעזר חד אמר פניהם איש אל אחיו וחד אמר פניהם לבית ולמ"ד פניהם איש אל אחיו הא כתיב יופניהם לבית לא קשיא כאן בזמן שישאר עושין רצונו של מקום כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום ולמ"ד אונקלוס הגר אמר כרובים ימעשה צעצועים הן ומצודדים פניהם כתלמיד הנפטר מרבו: מתני' מי שיש לו בור לפניו מביתו של חברו וכנס בשעה שדרך בני אדם נכנסין ויוצא בשעה שדרך בני אדם יוצאין ואינו מכניס בהמתו ומשקה מכורו אלא ממלא ומשקה מבחוץ וזה עושה לו פותחת וזה עושה לו פותחת: גמ' פותחת להיכא אמר ר' יוחנן ישניהם לבור בשלמא בעל הבור בעי לאשתמורי מיא דבורה אלא בעל הבית למה ליה א"ר אלעזר

מושם.

עין משפט

א ב מ"י פ"ו מ"ה שנים ל"ו י"ג ע"ש ח"מ ק" קסט פ"א :

רבינו גרשום

היה מחזיק כי אמה אורך וחו לא נמצא שבכנפיהו היו ממלאין הדברי ואיתו הכרובים גופיהו היכא הו קיימי אלא ש"מ בנס היו עומדין: ודלמא בולטין הו גופן של כרובים כתרנגולין שבכנפיהן נוגנין מחזורי גביון אחת אל אחת בולטין של כרובים היו בולטין כתרנגולין מלמטה והא ליכא למישפע מיני דבנס היו עומדין: ודלמא זה שלא כנגד זה וחו קיימי. כלומר פניהם איש אל אחיו אבל זה [שלא] כנגד זה שכנפיו של א' היו למעלה מכנפיו חברו כדי שיהא מקום לגופין: ודלמא באלכסונא הו קיימי. שאחד כותל זה כנפיו שבצד כותל זה למטה והשני מכנפיהו שבצד כותל השני למעלה לצד התקרה שעכשו וכו' וכל לעמוד יפה בלא ש עבאלכסונא הכותל זה ויתר מברכתו: ודלמא ביתא מעילאי רוח. שהיה הבית במקום הכרובים מריות יותר מה שהו מלמטה שלמלטה היה רחבו כ' אמה וכלמעלה [היה יותר] כשיניהו שהיו הגופין עומדין ולא בנס: ודלמא מיכף הו כיפי. כנפיהן סמוך לכותל הדברי שהיו כנפיהם היו אמה ובסיים הכנפיהם היו כסופין הכנפיהם כשיעור העמדת הגוף וכשיעור כפיפת כנפיהם יכולין לעמוד הגופים אפי"כ כנפיהם מוחזקות כ' ולא בנס היו עומדין: ודלמא שלחופי הו משלפני ידויהו. כנפיהן שבאמצע היה כנף זה יוצא לפני כנף של זה והיי קצת במונן עושה רצונו של מקום. היו פניו אל אל זה פניהם איש אל אחיו. כלומר כשיעוריה מתחבר על ידן אהבם כתיב: דמדרדי אצודרי. שהיו פניהם זה לזה ולא כל כך כי אם כתלמיד הנפטר מרבו שתדור לאחוריו ומסתכל ולא מסתכלו כל כך: מעשה צעצועים כמו צאצאים יושעיהו ב' כלומר שרומין פניהם לעירום שלהם נקרא שמו כרוב כלומר רכביא כילד: ש"ס מי שיש לו בור לפניו וכו'. כגון שהיו שותפין או יורשין שחלקו ונטל אחד הבור והאחר הבית אין לו רשות לבעל הבור ליכנס לביתו בכל שעה שירצה אלא בנס יוצא ביום בשעה וכו'. אלא ממלא. כליו מן הבור ומשקה אותה מבחוץ: אלא בעל הבית למה ליה פותחת לבורו של כלומר למד צריך ליה: אמר ר' אלעזר משום חשדא ומשום

א) לעיל פ"ג, ס"ג ג"ג שס.
ב) ב"ק פ"ג, ד' וס"ג ג"ג שס.
ג) פ"ק פ"ד, ס"ג ג"ג שס.
ד) פ"ק פ"ד, ס"ג ג"ג שס.
ה) פ"ק פ"ד, ס"ג ג"ג שס.
ו) פ"ק פ"ד, ס"ג ג"ג שס.

הגהות הב"ח

(א) רשב"א ד"ה פ"ג ד' ק"ג
(ב) רשב"א ד"ה פ"ג ד' ק"ג
(ג) רשב"א ד"ה פ"ג ד' ק"ג
(ד) רשב"א ד"ה פ"ג ד' ק"ג

לעוין רש"י

פ"ק פ"ג ד' ק"ג רש"י
פ"ק פ"ג ד' ק"ג רש"י

מוסף רש"י

ליקוט פ"ד וליחוב, י"ח
מקל ישע על דרך הלשון
דכ"ה ד"ה ח"א, דכ"ה ד"ה ח"א
דכ"ה ד"ה ח"א, דכ"ה ד"ה ח"א
דכ"ה ד"ה ח"א, דכ"ה ד"ה ח"א

רבינו גרשום

שם כלו אנפיה מתקן
מסורה: פ"ג נ"גלה, מבני
הדר: ונתן להם דרך
אחרת מן הצד מה שנתן
נתן, דהילוף הו' ויאנו
יכול לחזור בו: ושלו לא
הניע. כלומר אחר דרך
שירצה לקנות לא הניע לפי
שהוא יכול ליתן ולזכות
לכל בני הדר, ולאחר
שאינו פנימי אבל אין אחר
יכול להחליף ולמכור חלק
של אותו חלק: כפנינו:
אכא: לא הניע, הואיל
שנתן להם דרך שהוא יפה
כמו הראשון: ליקוט פ"ד
ו"גלה. כלומר יתקן מפני
כיון וישב באותו דרך
שקנה בכל מי שירצה לעבור
במה שקנה יבחר וימנעו:
מצד מלא שמייבד הכי
שי"מ לא עבד אינש דירג
לנפשיה: כלומר אין אדם
רשאי לעשות דין לעצמו
מן האחרים אפי' במקום
שיש לו הפסד כמו כאן
שיש לו הפסד דמה שנתן
נתן ושלו לא הניע.
והיובטח למאן דמוקים
בבבא קמא דמאן דאית ליה
היבא דליבא פסידא דלא
עבד אינש דירג לנפשיה
אפי' הכי מודי ליהיבא
דאיבא פסידא בגון הכא
דדריש אינש בשבחה דדא
עבד אינש דירג לנפשיה
ויליקוט פ"ד וליחוב: אמר
רב וביד לעולם במקום
דינא לנפשיה והבא טעמא
מאי (לאון) משום דלא
ברינא קאריא לדידה כשנתן

א) ז"ל לכו היינו טעמא
דמילתא אלא על מן ק.

נותן לו שתי אמות לתוכה. לפי ספרים דגרסי ואמה יש לפרש
ז' אמות לתוכה היינו להרחיב אמה המושג שמהל רחבה
שמי אמות ומה שהיא קרויה אמה משום דעומקה אמה:
ואמה מכאן ואמה מכאן ב"ו. אמה לאו היינו ג"ו דניגרא

משמע דהמקביל (ד"ק דק
לדמ"ד נוטען ולמ"ד זורען והס"פ פ"ה
לדין זורעין אומן אלא ניגרא היינו יאור
דפ"ה לעיל בצפק קמא (דף י"ג. וסס)
וגדול יותר שכל בני הנקמה משקין
ממנו עדות וז"ל ארבע אמות:
שמוע מינה דינא ארבע אמיניש
דינא לנפשיה. לפי זה
כחנם נקט כממנ"י שהיה עוברת
דרך הרבים מן שדה ונתן להם
כ"ו דאפילו נטלו לו כחנם נמי כיון
דלא עבד אינש דינא לנפשיה:
בגון

בית הקילון אני מוכר לך נותן לו אמה אחת לתוכה וחצי אמה מכאן
וחצי אמה מכאן לאגפיה ואותן אגפיים מי זורעם רב יהודה אמר שמואל
בעל השדה זורעם רב נחמן אמר שמואל יבעל השדה נוטעם מאן דאמר
זורעם כל שכן נוטעם ומ"ד נוטעם אבל זורעם לא חלחולי מחלחולי ואמר
רב יהודה אמר שמואל יאמת המים שכלו אגפיה מתקנה מאותה שדה
בירוע שלא כלו אגפיה אלא באותה שדה מתקף לה רב פפא ולימא
ליה מייך אשפוליה לארעיד אלא אמר רב פפא ישעל מנת כן קבל עליו
בעל השדה: מתנ"י י"ב מי שהיתה דרך הרבים עוברת לתוך שדהו
נטלה ונתן להם מן הצד מה שנתן נתן ושלו לא הגיעו דרך היחיד ד'
אמות דדרך הרבים שש עשרה אמה י"ג דרך המלך אין לה שיעור דדרך
הקבר אין לה שיעור המעמד דיני צפורי אמרו יבית ארבעה קבין:
ג"ג יאמאי שלו לא הגיעו לינקוט "פ"ה פ"ד ארבעה קבין: דינא
לנפשיה אפי' במקום פסידא אמר רב וביר מושביה דרבא גיירה שמא
יתן להן דרך עקלתון רב מרשיאי משמיה דרבא אמר בנותן להם דרך עקלתון
רב

המים חס יפול. לישנא אחרתא אמה בית השלמים אני מוכר לך נותן לו שתי אמות לתוכה של שדה לתקן אגפיה אמה ומלחן. כשם
רבינו יעקב דר יקר ועיקר: אמה בית הפולחן. ואיכא דלמרי קילון ולהסקות בהמות ורמינא בגדים וכלים הוא ואין גדול כל כך
ונתן לו אמה אחת לתוכה להרחיבו עד אמה. ל"ו נותן לו אמה אחת לפתחו לתוכה של קרקע מוכר כגון חצי אמה מכאן וחצי אמה
מכאן ועיקר: בעל שדה זורעם. דדמי לנפשיה דלא שיעבד לא ליקח עפר מכאן אלא ליקט. ל"ז הפסידו לגמרי בכך מלורען: כ"ש
נוטעם. דאינו מקלקל האגפים שהשרשים מעמיקים הרבה ואין מוזיקין את שפתו אלא הזרעים מתפשטים מיד בתוך השלשה ומחלחלין
הקרקע מלמעלה בשפתו: שכלו אגפיה. שפולחן: מאוסה שדה. הסמוכה לה: אלא באוסה שדה. חוקה"ט שנתפזר העפר של אגפיה לתוך
אותה שדה אינך ואיך: ולימא ליה. צלל השדה מייך אשפוליה לארעך שגברו המים ושטפו אגפיהן: אלא אמר רב עפא. מרין
ואימא הכי של על מנת כן כו' דקמא מוכר אמת המים גמר וקנה ליה עפר שדהו לתקן אגפיה כשכילו דמויקן יציא לו עפר חס ליה
מאותה שדה ואע"פ שנתן לו כפר אמה מכאן ואמה מכאן לאגפיה כדאמרן לעיל דלנו להו מתקן עדין מפעל השדה. מיהו להכי
אחיז לו מה שנתן לו מתחלה אמה מכאן ואמה מכאן לאגפיה דאין לו צלעל השדה לעשות את שום משמשי שיקלקל האגפים אלא נטיעה
או זריעה אלא בנין או כל דבר שמכניד אין לו רשות לעשות חס אלא מן האמה ולפנים יעשה בתוך שלו מה שירצה: מתנ"י מי שהיה
דרך הרבים עוברת כחון שדה. שהחוקק לעבור שם מעולם או ע"י צלל השדה שנתן להם מתחלה את הדרך: מה שנתן נתן ושלו.
שנטל עכשיו לא הגיעו והרי יש להם שני דרכים וטעם מפרש בגמ': דרך היחיד. המוכר לחבירו דרך בתוך שדהו ליתן לו ד'
אמות כרוחב עגלה: י"ו אמה. כמס' צב"ט (דף ע"ג). נפקא לן מעגלות דמשקן: דרך המלך אין לה שיעור. כדמפרש בגמ' וק' שהמלך
פורץ כמים וגבר מלפניו לעשות לו דרך ולא יטו ימין ושמאל. ובספרי פ"ב פ"ג ושמאל. ונפקא לן מקרתי. ונראה דענין דמדכחב לבלתי רוס
לכבו מלחיו (דגריס וזו קרית גדלהו משל לחיו כדדרשין נמי (הוריות דף ע"ג). וההנהגה הגדולה מלחיו ויקרא כאן): דרך הקבר. כשנושאין המת לקברו: אין לו
שיעור. תקנת חכמים היא משום יקרא דשככי כדלמרינן בגמרא וק' ואמרין כדמוכות (דף ע"ג). דלריכס ללוותו הרבה בני אדם שיחזיקו מלא כל
הדרך מאלוה עד סיכרא. ונראה דענין דהא אין לו שיעור דמת לא חמיר כדרך המלך לפרוץ בנינו להפסיד ממוון אחרים אלא להלך
על גבי תצוה ולא יטו ימין ושמאל. א"כ במוכר דרך הקבר לחבירו צלעל דרך שדהו מיירי דמסתמא אין לו שיעור אלא כל מלוי המת
יעברו שם ועיקר: המעמד. בגמרא וק' מפרש: דיני לפורי. לא אחרש. בית ארבעה קבין. צרצוע לא ולמא מסאתים כחתי המסכן
דכוי מלאה על חמשים נמאלף בית סאה חמשים על חמשים הדינא לנפשיה: ונראה דענין דמלכחב צבין שלם ושלשים אמות ושני טפחים
רוחב על ג' אורך וביריבוע מ' אמות וד' טפחים וג' אצבעות (א) ומעט יותר: ג"ג אמאי שלו לא הגיעו. כלומר למה לא תקניו לו
חמשים שהיא לו רשות לתת להן דרך מן האד בעל כרחן שהרי אין מפקדין כלום דכגון זה סופין על מדת סדום והלכך יהא הדרך שלהן
קניו לו לגמרי שאם ירלו לעבור כהא דרך שלקח לעצמו והוא אינו יכול להעמיד רבים דבין: לינקוט פ"ד. מקל או רחם שקורין
פורק"ח וליחוב בההוא דרך להכות את כל מי שירצה לעבור וליעבד דינא לנפשיה מאחר דאית ליה פסידא כמה שעוברין בתוך
שדהו. והמקשה סבר דכיון דקתני מה שנתן דין עשה מה שעשה וזרעס קניו לו והא דקתני לא הגיעו היינו משום דרגילין בני
רשות הרבים לעבור כעלן והוא לא יוכל למנען דלא עבד אינש דינא לנפשיה: ש"ס דלא עבד כו'. כמתיה ואין קיימא לן בצבא קמא
בהמניח (מ'): דכילי עלמא סברי עבד אינש דינא לנפשיה במקום דאיכא פסידא: גיירה שמא יתן כו'. כלומר לעולם עבד אינש דינא
לנפשיה אלא הכא מן הדין אלו אומרים דשלו לא הגיעו שכן תקנו חכמים דלא ליהוי דידיה אפילו היכא דמתן להם דרך יש
כשלהן דיומנין דאמי לנפשיה להו דרך עקלתון והם לא יתנו אל לבם דקדישא דשופרי לא תמימא ולא קריחא (נעיל בד): וחשו חכמים
למקנתא דרבים טובא. ולקמייה וק'. פריך אס כן אמאי מה שנתן נתן דכיון דלא עשה ולא כלום מקח טעות הוא ויחזירו דרך שלו: רב
עקלתון אמרי דרבא אהר. היכא דמתן להו דרך עקלתון שלם לא אמיניש פורא וליחוב דלא גרין שמא יתן להם דרך
עקלתון שכלי הכל אמיניש עסקין שנתן להם דרך עקלתון ולכן לא הגיעו וגם שלא הפסיד כדמפרש לקמן:

רבינו גרשום

חשד אשתו. שאמלא היה
עושה לו פחתה חשוד
לאשתו כלכל הנור אבל
עכשיו שיש לו פחתה
רבעל הבית עשה הפחתה
לא יכנס שם אלא אם כן
יורה שם בעל הבית: פ"ג
וראו מבניו לתוכה גרמי:
משום שלא יספיד לאידך
יקרונו בדידת גרמי:
ולא יכנס בתוכה לילך
לשדה אחרת. כי אם לנתיב
בלבד: והחיצון. אם רוצה
הוא זורע את הדרך. אפי' יש
בה דריסת גרמי
עליו ונטול מה שישתיר:
שלא נרס: נתנו לו. בית
דין: דרך מן הצד. לרפך
גינתו של זה בסמול לכותל
מדעת שיהיה כיון שיהיה
שנתן נתנו לו ליתכן לגינתו:
כנס בשעה כו' אמר רב
יהודה אמר שמואל. האומר
להבירו מקום אמת המים
אני מוכר לך כדו להסקות
ממנו של זכ השלמים ונתן
לו ב' אמות לתוכה של
אמת המים. כלומר שיהא
ב' אמות רחבה ואמה סדא
ואמה מיין. נתן לו מן
השדה לתוך אגפיה כלומר
לגוריו שלא יצא לתוך
רועה מן גידולין כדדמי
אמה: תב הקילון שערבת
בחדר שרוחצין לשם כלי
הבית עושה גרול כל כך
נתן לו בו והוא פחתה:
אמת השלמים: בעל השדה
ורוען. לפי כי שלו הן שלא
מכרן לו כי אם לנפשיה
גידולין: בעל השדה נוטע.
לפי שאין נטיעת אין
מויק למים כדדמי משום
דריעים מחלחלין החלחלי.
מחלחלין ועלין עפר
לתוכה עד שמקלקלין המים
אבל נטיעה הולכת בדרכה
ולא מוקה: שכלו אגפיה.
שנפלו: מתקנה מאחר
שדה. שמכרו לו לפי כי
לשם כן נתן לו אגפיה
שאם נפלו שנטל בקרקע
ומתקן לו אגפיה: ונראה
ליה. בעל השדה: מיה דידך
אשפוליה לארעך. כלומר לא
נפלו לתוך שדה כי אם מים
שלך ממש אבלו הקרקע
והשפילי הגידולין לתוך
המים ואין לך משיח לתקן:
אלא אמר רב פפא. לאו
היינו טעמא הוא א' דכי
דיע אלא על מנת כן
קיבל עלינו בעל השדה

